Suomen Kylät
Finlands Byar

22.10.2026

Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunta
mmv@eduskunta.fi

LAUSUNTO
Asia: HE 166/2026 vp – Hallituksen esitys eduskunnalle saaristolaiksi

Suomen Kylät ry kiittää mahdollisuudesta lausua asiassa. Järjestömme pitää saaristolain uudistamista tarpeellisena ja kannatettavana. Lakiluonnos vahvistaa saariston elinvoiman, asumisen edellytysten ja erityispiirteiden huomioimista sekä ajantasaistaa saaristopolitiikkaa, erityisesti monipaikkaisuuden ja kausiasumisen osalta.

Saaristot ovat suomalaisten asuinpaikka sekä vakituisesti että kausiluontoisesti ja paikka harjoittaa yritystoimintaa. Saaristoalueiden asuttavuus ja elävät yhteisöt ovat keskeinen osa Suomen kokonaisturvallisuutta. **Suomen Kylät pitää erittäin myönteisenä, että lain tavoitteeksi asetetaan saariston elinvoiman vahvistaminen ja saaristossa asumisen edellytysten turvaaminen.** Tavoite on tärkeä niin kokonaisturvallisuuden, huoltovarmuuden, alueellisen yhdenvertaisuuden kuin kulttuuri- ja luontoarvojen näkökulmasta. Suomen Kylät korostaa liikenneyhteyksien, palvelujen saavutettavuuden ja toimivien tietoliikenneyhteyksien keskeistä merkitystä saariston elinvoimalle ja asuttavuudelle.

Suomen Kylät pitää merkittävänä saaristovaikutusten arvioinnin käyttöönottoa sekä saariston tilannekuvan säännöllistä tuottamista. Saariston erityispiirteiden tunnistaminen on edellytyksenä saaristoon liittyvien mahdollisuuksien hyödyntämiseksi, asuttavuuden varmistamiseksi ja yritystoiminnan mahdollistamiseksi. Valtioneuvoston velvoite saattaa tilanne- ja kehityskuva eduskunnan käsiteltäväksi vahvistaa saaristopolitiikan vaikuttavuutta ja lisää sen näkyvyyttä. Saaristoalueiden keskinäinen erilaisuus on vahva peruste paikkasensitiiviselle politiikalle.

Saaristoisuuden ja kausiasutuksen aiheuttamat lisäkustannukset on huomioitava rahoitusmalleissa sekä kunnille että hyvinvointialueille. Hyvinvointialueiden rahoitus saaristoisilla alueilla edellyttäisi tarkempaa huomiointia. Suomen Kylät toteaa, että **pelastustoimen rahoitus olisi huomioitava laissa**. Tämä on vakava puute. Rahoitusratkaisujen on aidosti kompensoitava saariston erityisolosuhteista aiheutuvia lisäkustannuksia myös pelastustoimen osalta.

On perusteltua, että laissa tunnistetaan aiempaa selkeämmin myös kausiasumisen merkitys ja kustannusvaikutukset osana saariston kokonaisuutta. Monipaikkaisuus lisää saariston käyttöä, elinvoimaa ja palvelutarpeita. Samalla Suomen Kylät korostaa, että saaristopolitiikan keskiössä tulee säilyä vakituisen asumisen edellytysten turvaaminen sekä perinteisten elinkeinojen ja kulttuuriperinnön jatkuvuus.

Suomen Kylät korostaa myös paikallisten yhteisöjen ja saaristoasukkaiden osallisuuden vahvistamista. Saaristopolitiikan vaikuttavuus vahvistuu, kun päätöksenteossa hyödynnetään paikallista tietoa ja kokemusta sekä varmistetaan toimivat vuorovaikutuksen rakenteet. Tämä edellyttää toimivia kuulemismenettelyjä sekä vaikutusten ennakkoarviointia, jotta varmistetaan päätöksenteon perustuminen saaristoalueiden arjen todellisuuteen.

Suomen Kylät korostaa, että eri saaristoalueiden väliset erot ovat merkittäviä ja ne tulee huomioida lain toimeenpanossa. Erityisesti järvisaaristoalueiden olosuhteet poikkeavat monin tavoin merisaaristosta. Laaja-alaisuus, hajanaisuus, pitkät etäisyydet sekä kausivaihteluun ja kelirikkoon liittyvät haasteet tekevät monista järvialueista palvelujen järjestämisen näkökulmasta erittäin vaativia. On tärkeää varmistaa, että nämä alueet eivät jää resurssien kohdentamisessa tai rahoitusratkaisuissa merialueiden varjoon.

Yhteysalusliikenteen ja yksityistielossien rahoitus on turvattava, eikä kustannuksia tule siirtää asukkaille. Suomen Kylät pitää erittäin tärkeänä, että yhteysalusliikenne turvataan laissa selkeästi osana saaristossa asumisen perusedellytyksiä. Saaristoalueilla kyse ei ole tavanomaisesta liikkumispalvelusta, vaan välttämättömästä arjen toimivuuden, elinkeinojen harjoittamisen, palvelujen saavutettavuuden sekä turvallisuuden kannalta keskeisestä infrastruktuurista. On perusteltua, että valtio vastaa palveluiden järjestämisestä. Pidämme tärkeänä, että yhteysalusliikenne säilyy maksuttomana vakituisille asukkaille ja korostamme, että yksityistielautat ja -lossit ovat monilla alueilla kriittinen osa liikkumisen kokonaisuutta ja huoltovarmuutta. Rahoituksen on oltava riittävää ja pitkäjänteistä. **Varautumisvelvollisuuden kirjaaminen lakiin on tärkeä ja kannatettava uudistus.** Saaristo-olosuhteet, kuten pitkät etäisyydet, sääolosuhteiden vaihtelu sekä rajalliset vaihtoehtoiset yhteydet, edellyttävät erityistä huomiota varautumissuunnittelussa. Suomen Kylät pitää tärkeänä, että yhteysalusliikenteen suunnittelussa ja palvelutason määrittelyssä kuullaan systemaattisesti saariston asukkaita, kuntia ja muita paikallisia toimijoita. Paikallistuntemus on keskeistä toimivien ja tarkoituksenmukaisten ratkaisujen löytämisessä.

Saaristoalueiden merkitys kokonaisturvallisuuden ja huoltovarmuuden näkökulmasta on keskeinen. Asuttu ja toimiva saaristo tukee viranomaistoimintaa, varautumista sekä alueellista turvallisuutta. Tästä näkökulmasta saariston elinvoiman vahvistaminen ei ole pelkästään aluepoliittinen kysymys, vaan osa kansallista turvallisuuspolitiikkaa. Kriittisellä infrastruktuurilla on keskeinen merkitys saaristoalueiden arjen turvallisuudelle. Häiriöt sähkönjakelussa tai tietoliikenneyhteyksissä vaikeuttavat saaristossa asuvien ja työskentelevien arkea ja viranomaisten toimintaa. Suomen Kylät korostaa toimivien tietoliikenneyhteyksien merkitystä saariston elinvoimalle ja turvallisuudelle. **Saaristoalueilla tietoliikenneverkkojen toimintavarmuuteen ja varautumiseen (varmistusajat) tulee kiinnittää erityistä huomiota, jotta yhteydet säilyvät myös häiriö- ja poikkeustilanteissa.**

Suomen Kylät pitää tärkeänä ja kannatettavana, että saaristolain tavoitteet velvoittavat huomioimaan saariston erityispiirteet alueiden käytön suunnittelussa. Kaavoitus ja muu maankäytön ohjaus ovat keskeisessä roolissa saariston elinvoiman, asumisen edellytysten ja elinkeinotoiminnan kehittämisessä. Ympäristöarvojen vahvempi huomioiminen alueiden käytön suunnittelussa tukee saariston elinympäristön laatua ja kestävää kehitystä.

Suomen Kylät ry toteaa lopuksi, että saaristoasiain neuvottelukunnan rooli on keskeinen, ja sen asema, edustavuus ja resurssit tulee turvata. Sen rooli saariston erityiskysymysten esille nostajana, seurannan toteuttajana ja eri toimijoiden välisen vuoropuhelun mahdollistajana on merkittävä. Neuvottelukunnan parlamentaarinen asema on tärkeä vahvuus, ja sen turvaaminen lainsäädännössä on perusteltua. On tärkeää varmistaa, että neuvottelukunnalla on käytettävissään riittävät resurssit, asiantuntijatuki sekä toimiva sihteeristö. Suomen Kylät korostaa, että neuvottelukunnan kokoonpanossa tulee varmistaa riittävä yhteys saaristossa asuvien ihmisten arkeen. Saaristoverkostojen, järjestöjen ja muun kansalaisyhteiskunnan rooli on merkittävä, ja niiden osallistuminen tulee turvata.

Suomen Kylät katsoo, että lakiluonnos vahvistaa saariston erityispiirteiden tunnistamista ja tunnustamista. Myönteisten vaikutusten toteutuminen edellyttää riittäviä resursseja, saaristoherkkää tietopohjaa, toimivaa vaikutusten arviointia sekä paikallisten asukkaiden ja yhteisöjen osallistumista. Lain vaikuttavuus syntyy siitä, kuinka johdonmukaisesti saariston erityisolosuhteet huomioidaan kuntien, hyvinvointialueiden ja valtion päätöksenteossa.

Suomen Kylät ry tukee lisäksi Finlands Öar-Suomen saaret (FÖSS) lausunnon kantoja.

22.10.2026

Suomen Kylät ry
Suvi Louhelainen
toiminnanjohtaja